

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

PLATÓ

A TRAVÉS DELS SEUS MITES

**Proposta de projecte interdisciplinari
per a alumnes de segon de batxillerat**

Lorena Ri3n L3pez

Tutor: Sergi Grau Guijarro

Màster de Formació del Professorat de Secundària Obligatoria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes. Especialitat Cultura Clàssica / Llatí – Grec

Curs 2016-2017

Universitat de Barcelona

Agraïments:

Aquest Treball de Fi de Màster no hauria estat possible sense la col·laboració de totes les persones que hi han participat, directa o indirectament.

En primer lloc, vull expressar el meu agraïment al meu tutor, el doctor Sergi Grau, per la seva disposició, la seva orientació i el seu assessorament al llarg de tot aquest procés.

De la mateixa manera, vull agrair a la doctora Natalia Palomar la seva ajuda i els seus suggeriments, sense els quals no hauria estat possible fer l'adaptació del Fedre.

Finalment, vull expressar el meu profund agraïment a David Solé Gimeno, Denis C. Plesa, a Salvador de Haro i Stefan Lönn, pel seu temps i la seva dedicació en la creació del vídeo i, per sobre de tot, pel seu suport i la seva amistat incondicional.

SUMARI

Resum	5
1. INTRODUCCIÓ	6
2. SELECCIÓ I ADAPTACIÓ DELS MITES	7
2.1. El mite de la caverna	9
2.1. El mite del carro alat	16
3. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE	20
3.1. Programació del projecte	26
4. LA PRODUCCIÓ ARTÍSTICA	33
4.1. El mite de la caverna	33
4.2. El mite del carro alat	34
5. CONCLUSIONS	35
BIBLIOGRAFIA	36
REFERÈNCIA DE FIGURES I TAULES	37
ANNEXOS	38

Resum

El present treball constitueix una proposta de projecte interdisciplinari entre les àrees de Grec i d'Història de la Filosofia per a alumnes de segon de batxillerat. La temàtica del projecte és la filosofia grega antiga i es configura al voltant de la figura de Plató. A través de la lectura dels mites, els alumnes s'aproparan a les teories metafísiques i antropològiques del filòsof, al mateix temps que adquireixen capacitats lingüístiques pròpies de l'estudi de la llengua grega. Com a resultat final d'aquest projecte es requerirà a l'alumnat l'elaboració d'un material artístic original, a partir dels coneixements que han adquirit al llarg del procés. S'incorporen, d'altra banda, materials propis, com l'adaptació de textos, la creació d'un vídeo didàctic i d'altres materials suplementaris.

Paraules clau: projecte interdisciplinari, llengua grega, filosofia, Plató, mite de la caverna, mite del carro alat.

Abstract

The present work is an interdisciplinary project proposal for the areas of Greek and History of Philosophy for students in their last year of high school. The theme of the project is Ancient Greek Philosophy and is set around the figure of Plato. Through the reading of his myths, the students will approach to the metaphysical and anthropological theories of the philosopher, while acquiring linguistic skills specific to the study of the Greek language. The final result of this project requires the students to create an original artistic material, using the knowledge they have acquired throughout the process. In addition, we incorporate our own materials, such as text adaptations, the creation of an educational video, and other supplementary materials.

Keywords: interdisciplinary project, Greek language, philosophy, Plato, myth of the cave, myth of the chariot.

1. INTRODUCCIÓ

Els darrers anys, el món educatiu al nostre país s'ha vist immers en un procés de transformació i de canvi, amb l'objectiu de redefinir les actituds, les idees, la cultura i les estratègies d'ensenyament-aprenentatge en benefici de l'alumnat.

En aquest període, s'han explorat noves vies, nous escenaris per a l'aprenentatge, s'han cercat noves fórmules i noves eines per respondre a les necessitats socials del nostre entorn. Una bona mostra d'això són les diferents propostes i projectes educatius que s'han incorporat a les escoles de casa nostra, com ara *Escola Nova 21*, el projecte comú de 456 escoles a la recerca d'un model d'escola avançat o com *Horitzó 2020*, el nou model pedagògic impulsat pels jesuïtes. També s'aposta fermament per les noves metodologies, com ara les *flipped classroom*, o el mètode d'aprenentatge a partir de projectes/problemes (PBL).

Les escoles s'han compromès a enfortir i enriquir l'aprenentatge de l'estudiant a través de mètodes d'ensenyament innovadors que posin l'estudiant i les seves metes per al futur en el centre de totes les experiències d'aprenentatge, i l'apoderin per identificar i resoldre problemes i construir significats a partir de noves mentalitats.

En aquest treball, intentarem integrar aquest procés de canvi i de millora de l'educació en l'àmbit de l'ensenyament de les llengües clàssiques, incorporant metodologies innovadores en el desenvolupament d'alguns continguts del currículum de batxillerat, de manera que l'alumne sigui el principal protagonista del seu aprenentatge.

Amb aquest propòsit, dissenyarem un projecte interdisciplinari adreçat a alumnes de segon de batxillerat. El tema de projecte girarà entorn la filosofia grega antiga i tindrà com a eix central la figura de Plató i els seus mites. Així doncs, formaran part d'aquesta iniciativa les assignatures d'Història de Filosofia i de Grec, malgrat que també presenta punts de connexió amb altres assignatures de llengua, especialment amb Llatí. Al llarg de 22 sessions, els alumnes adquiriran els coneixements necessaris per elaborar un producte final propi de caire artístic, que serà avaluat per un tribunal de professors. Tant la descripció del projecte, com la seqüenciació i temporització dels continguts es detallaran a l'apartat 3.

D'altra banda, per poder apropar la lectura dels mites de Plató als alumnes de batxillerat, ha estat necessari fer una adaptació acurada dels textos, procés que es desenvoluparà amb més detall al punt següent d'aquest treball. El resultat final de l'adaptació s'adjuntarà als annexos.

Finalment, dedicarem un petit apartat a comentar alguns dels aspectes més rellevants de les creacions artístiques que acompanyen aquest projecte com a material didàctic i que, a més, serviran d'exemple a l'alumnat.

2. SELECCIÓ I ADAPTACIÓ DELS MITES

Una de les tasques més difícils en el procés d'elaboració d'aquest projecte ha estat, sens dubte, l'elecció dels mites. Tant les condicions com el calendari, ens permetien només treballar dues de les al·legories de Plató. Davant la gran varietat de possibilitats, ens va semblar necessari establir diferents criteris per facilitar la tria.

En primer lloc, vam proposar el que hem anomenat el criteri *curricular*, és a dir, adaptar els continguts d'aquesta unitat didàctica a la programació curricular de les assignatures que prenen part en aquest projecte. Aquest factor va ser clau a l'hora de limitar-ne l'extensió i l'aprofundiment dels continguts.

Ens vam plantejar treballar els mites que podien aparèixer a la Proves d'Accés a la Universitat d'Història de la Filosofia. Un anàlisi dels exàmens dels cinc darrers anys ens va permetre determinar que la majoria dels textos de Plató pertanyien al IV i al VII llibre de la *República*.

Any 2016		Any 2015		Any 2014	
Juny	Setembre	Juny	Setembre	Juny	Setembre
Plató. <i>La República</i> , IV	Plató. <i>La República</i> , VII	Plató. <i>La República</i> , IV		Plató. <i>La República</i> , VII	Plató. <i>La República</i> , IV

Any 2013		Any 2012	
Juny	Setembre	Juny	Setembre
Plató. <i>La República</i> , VII		Plató. <i>La República</i> , IV	

Taula 1. Recull de continguts dels exàmens de Selectivitat dels cinc últims anys.

D'altra banda, era interessant que recollís algunes de les principals característiques del pensament de Plató i resultés ser un bon complement per a l'assignatura de filosofia.

Al mateix temps, havia de ser un text amb un nivell de grec adequat per a alumnes de segon de batxillerat i que fos comprensible amb el menor nombre d'adaptacions.

Finalment, en un projecte d'aquesta mena era fonamental tenir en compte el criteri *artístic*, que determina tant l'aspecte estètic del vídeo com la viabilitat de la producció. Aquest factor ens va permetre poder descartar tant aquells mites que no permetessin una creació artística elaborada com aquells que no fossin factibles amb els mitjans dels que disposàvem.

L'únic dels mites que, al nostre parer, complia tots aquests requisits era **el mite de la caverna**: formava part del temari de l'assignatura de filosofia, és indispensable en l'estudi de la teoria de les idees, és un dels mites més coneguts de Plató, entra dins la selecció de textos de les PAU i ens permetia un gran ventall de possibilitats en la producció audiovisual. Si bé és cert que el nivell de grec presenta algunes complicacions, el treball d'adaptació permetria resoldre aquestes dificultats.

La tria del segon mite, però, es va complicar. Finalment, ens vam decantar pel **mite del carro alat**. Malgrat que aquest relat no pertany a la *República*, s'adequa a tota la resta de criteris que vam establir a l'inici del procés: forma part del contingut del curs, és l'al·legoria que ens exposa la naturalesa de l'ànima, el nivell de llengua grega és, fins i tot, més assequible que al mite de la caverna i, artísticament, ens permetia desenvolupar una bona representació.

Finalment, una vegada feta la tria, era moment d'iniciar el procés d'adaptació dels textos.

A l'hora d'adaptar els mites, hem intentat no modificar massa el text original i treballar amb mètodes que facilitessin la comprensió del relat i que, al mateix temps, permetessin als alumnes aproximar-se al text d'un autor original. Després de delimitar el text i prescindir de les parts menys rellevants o amb més complexitat morfosintàctica, es va procedir a la seva adaptació. En aquest procés, s'han fet servir un total de quatre mètodes diferents. Els presentarem segons el nivell de dificultat que són capaços de resoldre, des del més simple al més complex.

En primer lloc, hem fet servir l'**anotació als marges**. Es tracta d'una eina molt visual que pot ajudar als alumnes a resoldre aspectes relacionats amb el lèxic, com ara qüestions de vocabulari, famílies de paraules, composició de mots, etc. La gran majoria d'aquestes anotacions van acompanyades d'il·lustracions o fotografies per facilitar-ne la seva interpretació. El principal objectiu d'aquest mètode és proporcionar el major nombre de vocabulari possible a l'alumnat, de manera que no hagi de fer un ús exhaustiu del diccionari i el permeti centrar-se en d'altres qüestions, així la morfologia dels verbs o la sintaxi de les oracions.

En segon lloc, hem fet algunes petites **modificacions** al propi text, principalment pel que fa a l'ordre dels mots. La complexitat d'algunes de les estructures que fa servir Plató dificultaven, en gran mesura, la interpretació del text. Aquest mètode ens ha permès facilitar la sintaxi del text sense haver de fer massa alteracions.

D'altra banda, ha estat necessària la tradicional **anotació a peu de pàgina**. Aquestes notes contenen, fonamentalment, informació morfològica dels verbs que apareixen al text. També ha servit per resoldre algunes qüestions de traducció o algunes estructures sintàctiques potser no tan clares pels alumnes de segon de batxillerat.

En darrer lloc, i només en aquells casos on no ha estat possible resoldre les dificultats per mitjà de la resta de tècniques, hem fet servir la **traducció** dels passatges. De totes maneres, hem volgut conservar el vocabulari més rellevant anotant-lo en grec. En aquests casos, hem emprat les traduccions de Manuel Balasch publicades a la Fundació Bernat Metge entre el 1988 i el 1990.

La combinació de tots aquests mètodes o tècniques ens dona la possibilitat d'obtenir una adaptació molt més completa que inclogui aspectes lèxics, morfològics i sintàctics, sense sobrecarregar el text. A més a més, el fet d'incorporar alguns dels fotogrames del vídeo en l'adaptació, juntament amb les il·lustracions de les anotacions al marge, aporta dinamisme i vivacitat al text.

A continuació procedim a comentar, amb més detall, alguns dels aspectes de l'adaptació de tots dos mites

2.1. El mite de la caverna

La nostra principal prioritat, a l'hora de treballar aquest text, era conservar el format de diàleg entre Sòcrates i Glaucó. Ens semblava interessant, en primer lloc, que els alumnes poguessin apropiarse al text en el seu format original i poguessin identificar les principals característiques de l'obra de Plató, cosa que no podran treballar al mite del carro alat. D'altra banda, creïem que era una bona manera d'il·lustrar la maièutica de Sòcrates, mètode que ja hauran estudiat a l'assignatura d'Història de la Filosofia. En tercer lloc, pesem que el canvi d'interlocutor fa que el text sigui menys feixuc pels alumnes i molt més dinàmic. Finalment, la conservació d'aquest format afavoria una possible representació teatral del mite.

El primer pas, després d'això, era delimitar el text. Com sabem, el mite de la caverna correspon als passatges 514a- 517d del llibre VII de la *República*. Malgrat que en un principi havíem pensat treballar tot el text, finalment, vam decidir prescindir d'alguns fragments per no fer-lo excessivament llarg. En aquest cas, hem elidit el 517a, ja que, de tots, és potser el que menys aporta al conjunt del relat.

Un cop fet això, vam procedir a adaptar el text. Primerament, vam treballar les qüestions de lèxic que anirien a les anotacions al marge. Malgrat que és un dels passos aparentment més senzills, va resultar especialment complicat a les darreres pàgines del mite, especialment pel que fa a les il·lustracions: a mesura que avança la narració, el relat platònic fa servir uns termes cada vegada més abstractes i més difícils de representar. És per això que es pot observar un marcat descens de les imatges i una visible progressió de la descomposició de mots.

En l'adaptació del text podem observar diferents estils d'il·lustracions o d'imatges. Algunes d'elles, com veurem a continuació, són imatges actuals i que, per suposat, no es corresponen amb la realitat de la Grècia del segle V-VI aC. De tota manera, pensem que es tracta d'una bona manera d'apropar el text a l'alumnat i que puguin relacionar aquests nous conceptes amb d'altres que formen part de la seva realitat i vida quotidiana. No només pensem que això pot facilitar la seva comprensió del text, sinó que també els hi permet d'establir paral·lelismes.

A continuació, veurem alguns exemples:

Paraula anotada	Il·lustració o imatge corresponent:	Justificació:
ξύλινος		El fragment on correspon aquesta imatge és molt llarg i té una complexitat sintàctica considerable. Amb aquesta imatge, el que es pretén és, d'una banda, facilitar l'aprenentatge de vocabulari i, per altra, centrar l'atenció de l'alumnat en d'altres qüestions, com ara, la sintaxi oracional.
δεσμωτήριον		Aquesta fotografia fa la mateixa funció que l'anterior. Com podem comprovar, aquesta imatge es correspon amb l'actualitat i queda molt lluny de representar una presó de l'època clàssica. Tanmateix, considerem que, pels nostres alumnes, és molt més intuïtiu identificar una fotografia com aquesta amb la idea d'una presó i de la privació de llibertat.
ῥαί		La il·lustració serveix, en aquest cas, per precisar el significat de la paraula i poder diferenciar les estacions de l'any de les hores del dia.

Taula 2. Exemple de fotografies i il·lustracions al mite de la caverna.

Tot seguit, vam fer les modificacions del text.

Abans de començar, vam establir una sèrie de criteris comuns a tot el text. Primerament, vam decidir eliminar totes les marques del narrador (ἔφη, ἦν δ' ἐγώ...), ja que no aportaven cap informació rellevant al relat i ens semblava que li restava dinamisme. D'altra banda, també vam considerar necessari repetir les estructures sintàctiques necessàries en el oracions més complexes, especialment quan es tracta de diversos nivells de subordinacions, per tal de facilitar la comprensió del text a l'alumnat.

Malgrat que les modificacions no són especialment nombroses, paga la pena comentar un parell d'exemples:

Text original:

ιδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῇσιν σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἔχουσαν μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον [...]

Plató. *República*, VII, 514a

Text adaptat:

ιδεῖ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῇσιν σπηλαιώδει, ἔχουσαν τὴν εἴσοδον μακρὰν ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον [...]

Plató. *República*, VII, 514a

A la nostra adaptació, hem col·locat ἔχουσαν (participi atributiu de καταγείῳ οἰκῇσιν σπηλαιώδει) vora el sintagma que complementa, per tal que l'alumnat no es confongui amb ἀναπεπταμένην, el participi predicatiu del complement directe τὴν εἴσοδον μακρὰν. En aquest cas, també hem col·locat el complement directe de ἔχουσαν justament darrere del participi (τὴν εἴσοδον μακρὰν) i el complement circumstancial de direcció πρὸς τὸ φῶς darrere de ἀναπεπταμένην.

Text original:

Καὶ μετὰ ταῦτ' ἂν ἤδη συλλογίζοιτο περὶ αὐτοῦ ὅτι οὗτος ὁ τάς τε ὥρας παρέχων καὶ ἐνιαυτοὺς καὶ πάντα ἐπιτροπεύων τὰ ἐν τῷ ὁρωμένῳ τόπῳ, καὶ ἐκείνων ὧν σφεῖς ἑώρων τρόπον τινὰ πάντων αἴτιος.

Plató. *República*, VII, 516c

Text adaptat:

Σωκράτης: καὶ μετὰ ταῦτα ἂν ἤδη συλλογίζοιτο περὶ αὐτοῦ ὅτι οὗτος ὁ τάς τε ὥρας παρέχων καὶ ἐνιαυτοὺς καὶ πάντα ἐπιτροπεύων τὰ ἐν τῷ ὁρωμένῳ τόπῳ, καὶ αἴτιος ἐκείνων ὧν σφεῖς ἑώρων τρόπον τινὰ πάντων.

Plató. *República*, VII, 516c

En aquest cas, vam optar per situar el αἴτιος justament al principi de la segona oració completiva, per tal de que els alumnes poguessin localitzar amb més facilitat aquesta segona subordinada, que coordina per mitjà del καὶ amb la primera.

A continuació, es van fer les anotacions a peu de pàgina. En aquest mite en concret, la majoria de les notes serveixen per esclarir qüestions de morfologia, especialment, pel que fa a les formes verbals. Pel que fa a les formes d'optatiu, que es treballen en aquesta unitat didàctica, vam decidir anotar només aquells que poguessin presentar més dificultats pels alumnes. En aquest cas, han estat tres: φθέγξαίτο, ἔλθοι i σχοίη.

També trobarem algunes anotacions sobre la sintaxi del text i algunes notes que faciliten la traducció, per exemple, quan es tracta de vocabulari més especialitzat: εἰς τὸν νοητὸν τόπον, per *la regió intel·ligible*; ἐν ὁρατῷ, *en el món visible*, etc.

Finalment, vam incorporar la traducció d'aquells fragments que presentaven més dificultats i que els altres mètodes d'adaptació no podien resoldre.

El primer d'ells correspon al passatge 515b.

Text original:

πῶς γάρ, [ἔφη], εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἡναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Plató. *República*, VII, 515b

Text adaptat:

Γλαύκων: *Com haurien vist res més, forçats com estan a tenir el cap immòbil (ἀκινήτους τὰς κεφαλὰς ἔχειν) de per vida (διὰ βίου)?*

Plató. *República*, VII, 515b

Vam optar per traduir aquesta frase perquè tant la morfologia com la sintaxi eren d'un nivell força elevat. Pel que fa a la morfologia, podem observar la presència d'un optatiu de perfet passiu (ἡναγκασμένοι εἶεν), cosa que no forma part dels continguts previstos, ni pel que fa a aquesta unitat didàctica, ni pel que consideràriem adient per batxillerat.

La sintaxi encara presentava més dificultats. Malgrat que les subordinades adverbials condicionals formen part d'aquesta unitat didàctica, considerem que, seguint la programació, els alumnes encara no haurien pogut arribar al grau d'assoliment necessari per resoldre-la tots sols: en primer lloc, haurien de suposar l'apòdosi del període condicional, que trobem a la intervenció anterior ("ἄν τι ἑώρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιᾶς..."). Després d'això, haurien d'analitzar correctament aquest ἔχειν, que depèn del ἠναγκασμένοι εἶεν i identificar el complement directe del verb (τὰς κεφαλὰς) i el complement predicatiu d'aquest (ἀκινήτους).

Definitivament, vam decidir traduir aquesta intervenció de Glaucó i conservar en grec el vocabulari més rellevant.

El segon fragment traduït es correspon al passatge 515d i es tracta d'una intervenció de Sòcrates que presenta molts nivells de subordinació.

Text original:

σκόπει δὴ, ἦν δ' ἐγώ, αὐτῶν λύσιν τε καὶ ἴασιν τῶν τε δεσμῶν καὶ τῆς ἀφροσύνης, οἷα τις ἂν εἴη, εἰ φύσει τοιάδε συμβαίνοι αὐτοῖς: ὅποτε τις λυθείη καὶ ἀναγκάζοιτο ἐξαίφνης ἀνίστασθαι τε καὶ περιάγειν τὸν αὐχένα καὶ βαδίζειν καὶ πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέπειν, πάντα δὲ ταῦτα ποιῶν ἀλγοῖ τε καὶ διὰ τὰς μαρμαρυγὰς ἀδυνατοῖ καθορᾶν ἐκεῖνα ὧν τότε τὰς σκιὰς ἑώρα, τί ἂν οἶε αὐτὸν εἰπεῖν, εἴ τις αὐτῷ λέγοι ὅτι τότε μὲν ἑώρα φλυαρίας, νῦν δὲ μᾶλλον τι ἐγγυτέρω τοῦ ὄντος καὶ πρὸς μᾶλλον ὄντα τετραμμένος ὀρθότερον βλέπει, καὶ δὴ καὶ ἕκαστον τῶν παριόντων δεικνὺς αὐτῷ ἀναγκάζοι ἐρωτῶν ἀποκρίνεσθαι ὅτι ἔστιν; οὐκ οἶε αὐτὸν ἀπορεῖν τε ἂν καὶ ἡγεῖσθαι τὰ τότε ὁρώμενα ἀληθέστερα ἢ τὰ νῦν δεικνύμενα;

Plató. República, VII, 515d

Fragment adaptat:

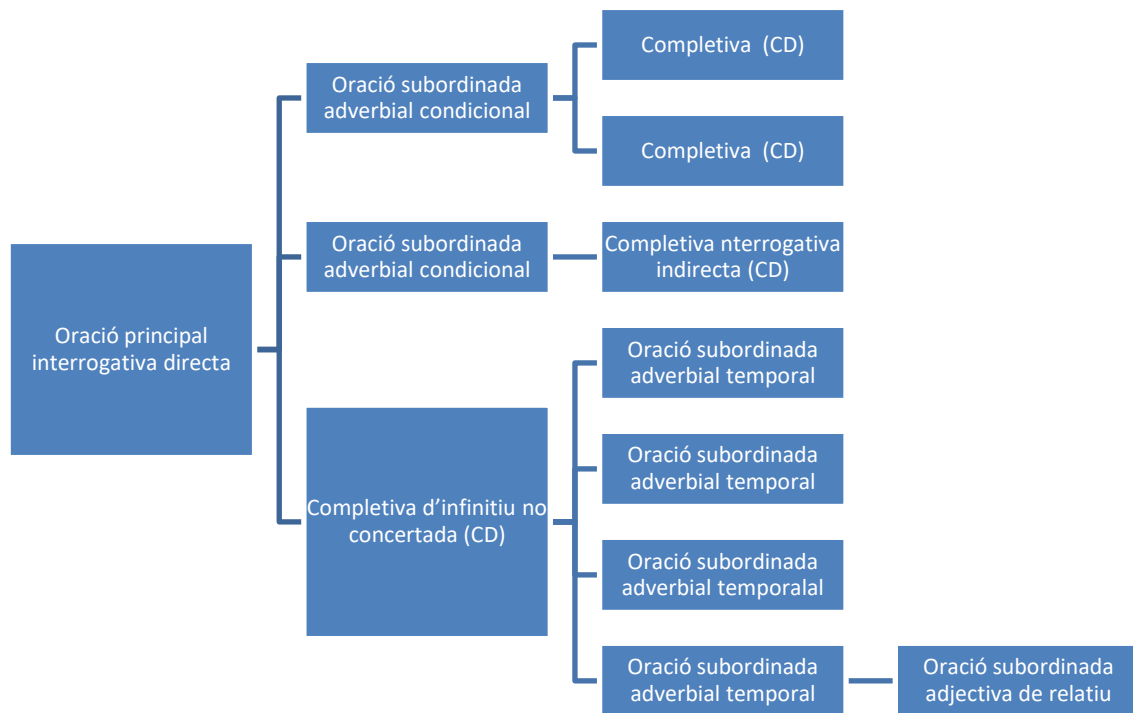
Σωκράτης: σκόπει δὴ αὐτῶν λύσιν τε καὶ ἴασιν τῶν τε δεσμῶν καὶ τῆς ἀφροσύνης, οἷα τις ἂν εἴη, εἰ φύσει τοιάδε συμβαίνοι αὐτοῖς: ὅποτε τις λυθείη καὶ ἀναγκάζοιτο ἐξαίφνης ἀνίστασθαι τε καὶ περιάγειν³ τὸν αὐχένα καὶ βαδίζειν³ καὶ πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέπει... πάντα δὲ ταῦτα ποιῶν ἀλγοῖ τε καὶ διὰ τὰς μαρμαρυγὰς ἀδυνατοῖ καθορᾶν⁴ ἐκεῖνα, ὧν τότε τὰς σκιὰς ἑώρα.

Què creus que diria quan algú li expliqués que fins aleshores havia mirat coses inexistents, però que ara veia quelcom més proper al ser, i que hi veia més correctament perquè s'havia girat cap a ell, principalment si li anava mostrant el que passava i el forçés fent-li preguntes a respondre què és ?

οὐκ οἶει αὐτὸν ἀπορεῖν τε ἂν καὶ ἡγεῖσθαι τὰ τότε ὁρώμενα ἀληθέστερα ἢ τὰ νῦν δεικνύμενα;

Plató. República, VII, 515d

El següent esquema visual ens permetrà observar l'estructura oracional d'aquesta secció:

Un cop analitzada la complexitat d'aquesta secció, vam optar per proporcionar directament la traducció als alumnes.

El següent fragment traduït correspon al 516a.

Text original:

συνηθείας δὴ οἶμαι δέοιτ' ἂν, εἰ μέλλοι τὰ ἄνω ὄψεσθαι.

Plató. República, VII, 516a

Text adaptat:

Σωκράτης: *Crec que li mancaria el costum, si hagués de veure les coses de dalt (τὰ ἄνω).*

Plató. República, VII, 516a

Tenint en compte que els passatges anteriors són força complexos, vam decidir no afegir encara més dificultats al text i traduir aquesta intervenció de Sòcrates. Malgrat que sintàcticament no és tan complicada com les altres, la perífrasi verbal formada per μέλλοι (optatiu present) i ὀψεσθαι (infinitiu de futur mig), que expressa la intenció de dur a terme alguna cosa, ens semblava massa enrevessada pels alumnes.

Sens dubte, el següent passatge és un dels més complexos de tots, tant pel que fa a la morfosintaxi, com pel que fa al sentit del text.

L'últim fragment traduït del mite de la caverna correspon al 516d:

Text original:

τιμαὶ δὲ καὶ ἔπαινοι εἴ τινες αὐτοῖς ἦσαν τότε παρ' ἀλλήλων καὶ γέρα τῷ ὀξύτατα καθορῶντι τὰ παριόντα, καὶ μνημονεύοντι μάλιστα ὅσα τε πρότερα αὐτῶν καὶ ὕστερα εἰώθει καὶ ἅμα πορεύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων δὴ δυνατώτατα ἀπομαντευομένῳ τὸ μέλλον ἥξειν, δοκεῖς ἂν αὐτὸν ἐπιθυμητικῶς αὐτῶν ἔχειν καὶ ζηλοῦν τοὺς παρ' ἐκείνοις τιμωμένους τε καὶ ἐνδυναστεύοντας, ἢ τὸ τοῦ Ὀμήρου ἂν πεπονθέναι καὶ σφόδρα βούλεσθαι “ἐπάρουρον ἔοντα θητευέμεν ἄλλῳ ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ” καὶ ὅτιοῦν ἂν πεπονθέναι μᾶλλον ἢ 'κεῖνά τε δοξάζειν καὶ ἐκείνως ζῆν;

Plató. República, VII, 516d

Text adaptat:

Σωκράτης: *Posem que entre ells hi haguessin alguns honors i elogis mutus, i premis per al qui veiés més agudament el que passava, i recordés més tenaçment el que acostumava a succeir abans, o després, o simultàniament, i d'aquí que n'extragués la màxima capacitat per vaticinar el futur, et sembla que, tot això, ho retindria amb afany i enviejaria els qui entre ells regnen i gaudeixen d'honors, o bé experimentaria allò d'Homer, i que preferiria molt “treballar la terra i servir a un home sense propietats” i patir el que fos abans de viure d'opinions i d'aquella altra manera.*

Plató. República, VII, 516d

Com podem observar, aquest passatge té dues oracions principals interrogatives directes coordinades disjuntivament per la conjunció ἢ. De cadascuna de les oracions principals, en depèn una construcció d'infinitiu no concertat en funció de complement directe. Alhora, les principals són les apòdosis d'una període condicional. D'aquesta última en depèn, al mateix temps, una subordinada adjectiva de relatiu. L'estructura oracional d'aquest període tan complex va fer que ens decantéssim per traduir el passatge.

2.1. El mite del carro alat

El nostre plantejament, a l'hora de treballar aquest segon mite, ha estat totalment diferent al que hem fet servir pel mite de la caverna. A diferència del primer, on es treballa gairebé tot el text del relat, la nostra adaptació del mite del carro alat és, més aviat, un recull dels passatges que ens semblaven més rellevants. Ens vam centrar, fonamentalment, en la imatge platònica dels cavalls i el carro alat, i sota, aquest criteri vam prioritzar els passatges que tractessin precisament aquesta representació al·legòrica.

Així doncs, el primer pas en l'adaptació del mite va ser delimitar el text i decidir quines parts conservaríem i de quines parts prescindiríem. Finalment, vam decidir treballar el text des 246b al 248c. D'aquesta selecció de passatges, però, hem eliminat les seccions 247a-d i algunes parts del 246d:

ἀθάνατον δὲ οὐδ' ἐξ ἑνὸς λόγου λελογισμένου, ἀλλὰ πλάττομεν οὔτε ἰδόντες οὔτε ἱκανῶς νοήσαντες θεόν, ἀθάνατόν τι ζῶον, ἔχον μὲν ψυχὴν, ἔχον δὲ σῶμα, τὸν ἀεὶ δὲ χρόνον ταῦτα συμπεφυκότα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν δῆ, ὅπη τῷ θεῷ φίλον, ταύτη ἐχέτω τε καὶ λεγέσθω: τὴν δὲ αἰτίαν τῆς τῶν πτερῶν ἀποβολῆς, δι' ἣν ψυχῆς ἀπορρεῖ, λάβωμεν. ἔστι δὲ τις τοιάδε.

Plató. *Fedre*, 246d

En aquest cas, vam considerar adient eliminar aquest passatge de l'adaptació amb que treballarien els alumnes, perquè crèiem que presentava moltes dificultats de comprensió i s'allunyava massa de les pautes que havíem establert, respecte a la imatge platònica del carro i els cavalls. Tanmateix, vam recuperar un fragment del passatge i vam adaptar-la en traducció, de manera que servís com a subtítol o com a introducció de les següents parts:

Text original:

Τὴν δὲ αἰτίαν τῆς τῶν πτερῶν ἀποβολῆς, δι' ἣν ψυχῆς ἀπορρεῖ, λάβωμεν.

Plató. *Fedre*, 246c

Text adaptat:

Plantegem-nos ara la causa de la pèrdua de les ales, què fa que a l'ànima li caiguin.

Plató. *Fedre*, 246c

A continuació, vam incloure les anotacions al marge. La gran majoria d'aquestes fan referència a la identificació de les arrels de les paraules, tot i que també trobem algunes imatges, que tenen la finalitat d'il·lustrar alguns conceptes.

Tot seguit, vam passar a fer les modificacions al text. Com es pot observar, el mite de la carro alat presenta una sèrie de marques al llarg de tot el text, que no apareixen a la nostra adaptació del mite de la caverna. Això es deu a que, mentre que el primer presentava moltes dificultats de caire morfosintàctic, al mite del carro alat, els principals problemes apareixen en la comprensió del text. És per això que vam voler centrar molt més l'atenció en el lèxic del text i, així, vam veure la necessitat d'incloure noves tècniques en l'adaptació del mite.

A continuació, presentem el codi que hem fet servir i el seu significat:

Codi	Significat	Exemples
Una paraula sencera en negreta.	Vocabulari imprescindible del text.	ήνίοχος, θνητόν, ψυχὴ ἀψύχου, ἀθάνατον...
Part d'una paraula en negreta	Marca l'arrel verbal	μέμικται, ἀντιλάβηται πέφυκεν, ἴσταται...
Part d'una paraula subratllada	Marca l'arrel o el substantiu del qual prové aquella paraula ¹	ήνιοχοι, γῆϊνον, ἐμβριθεῖς, πτέρωμα,
Part d'una paraula en cursiva	Marca i separa la preposició o el preverbi de la paraula en qüestió.	ἐπιμελεῖται, ἐπιστρέφεται περιάγει, πρόκειται, ὑπουράνιον ...

Taula 3. Codi tipogràfic al mite del carro alat.

Per exemple, la paraula ἀντιλάβηται presenta, d'una banda, la preposició ἀντι, marcada en cursiva, i, de l'altra, l'arrel del tema d'aorist de λαμβάνω, que es troba en negreta.

Com es pot comprovar, no totes les paraules del text estan marcades, sinó que hem triat aquelles que més comuns als textos dels alumnes de segon de batxillerat.

Un cop fet això, vam fer les anotacions a peu de pàgina. Ens vam centrar, especialment, a resoldre qüestions de morfologia verbal i de traducció, ja que, com hem dit anteriorment, la complexitat d'aquest text resideix en la comprensió del relat.

¹ És probable que en algunes ocasions aparegui també en aquells verbs que es formen a partir d'un substantiu; per exemple: μετεωρ-ίζω (>μετέωρος).

Finalment, vam incorporar alguns passatges traduïts. En aquesta ocasió, han estat tres, dels quals un ja hem comentat unes línies més amunt. Els altres dos s'expliquen a continuació:

Text original:

Ἐοικέτω δὴ συμφύτῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους τε καὶ ἡνιόχου.

Plató. *Fedre*, 246a

Text adaptat:

Posem que l'ànima s'assembla a una a força que té congènitament un parell de cavalls alats (ὑπόπτερος ζεύγος) i l'auriga (ἡνίοχος).

Plató. *Fedre*, 246a

Aquesta passatge es correspon a les primeres línies del mite del carro alat. Malgrat que les dificultats morfològiques, especialment pel que fa a aquest Ἐοικέτω es podien resoldre amb una nota a peu de pàgina, vam optar per fer-lo servir com a introducció al mite, destacant el vocabulari més rellevant (πτερος i ἡνίοχος), que serà present al llarg de tot el relat.

Text original:

Πῇ δὴ οὖν θνητόν τε καὶ ἀθάνατον ζῶον ἐκλήθη πειρατέον εἰπεῖν.

Plató. *Fedre*, 246b

Text adaptat:

Ara provarem d'esclarir d'on vénen al vivent (ζῶον) les denominacions de mortal (θνητόν) i immortal (ἀθάνατον).

Plató. *Fedre*, 246b

En quant a aquest segona oració, ens semblava que la morfologia i la sintaxi oracional eren d'un nivell massa elevat pel que estava previst per a aquest mite i que incorporava conceptes nous, com ara l'adjectiu verbal πειρατέον, que encara no havien treballat.

Una vegada feta l'adaptació dels dos mites, vam passar a dissenyar els continguts i al seqüenciació dels mateixos. En aquest procés, vam decidir que més adient que els alumnes treballessin, en primer lloc, el mite del carro alat, un text més senzill, tant per la seva extensió com per la seva complexitat morfosintàctica, malgrat les dificultats amb la comprensió, abans d'enfrontar-se al mite de la caverna. D'aquesta manera, es va invertir l'ordre dels mites.

3. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

Es tracta d'una unitat didàctica de caràcter interdisciplinari per a alumnes de segon de batxillerat. En aquest projecte, hi participen activament les assignatures d'Història de Filosofia i de Grec, encara que també presenta alguns punts en comú amb d'altres matèries, com ara el llatí.

La temàtica del projecte és la filosofia antiga i es configura al voltant de la figura de Plató. A través de la lectura dels mites, els alumnes s'aproparan a les teories metafísiques i antropològiques del filòsof, al mateix temps que adquireixen capacitats lingüístiques pròpies de l'estudi de la llengua grega.

Tots els continguts del projecte es contemplen al currículum de batxillerat i formen part del temari de segon curs.

Pel que fa a l'àrea d'Història de la Filosofia, els continguts del curs s'organitzen en tres blocs: filosofia antiga i medieval, filosofia moderna i filosofia contemporània. És al primer d'aquests apartats, on correspon el tema central del nostre projecte:

La filosofia antiga i medieval

- Plantejament del problema de la naturalesa i del coneixement en els inicis de la reflexió filosòfica, en Plató i Aristòtil.
- Plantejament del problema de l'ésser humà, la moral i la política en els sofistes, Plató i Aristòtil.
- Identificació dels principals corrents de pensament hel·lenístic i valoració de la importància de la ciència alexandrina.
- Anàlisi de les relacions entre filosofia i religió en el període medieval.
- Estudi del pensament d'almenys dos autors o autores d'aquest període, entre els quals hi ha Sòcrates, Plató, Aristòtil, Epicur, Sèneca, Agustí d'Hipona i Tomàs d'Aquino.

Taula 4. Continguts del currículum d'Història de la Filosofia per a segon de batxillerat.

Pel que fa a l'assignatura de Grec, resulta molt més complicat delimitar-ne els continguts, ja que, d'una manera o altra, es veuen representats ens els quatre blocs que contempla el currículum: Llengua grega, Els textos dels autors grecs i la seva interpretació, El lèxic grec i la seva vigència en la terminologia culta de les llengües modernes i La idiosincràsia dels grecs i el seu llegat.

De manera esquemàtica, podem avançar els continguts que es treballaran en aquesta unitat didàctica:

Mite del carro alat	
Llengua grega	- Oracions subordinades adverbials temporals (II).
Els textos dels autors grecs i la seva interpretació	- Passatges del mite del carro alat (Plató. <i>Fedre</i> , 246a al 248b)
El lèxic grec i la seva vigència en la terminologia culta de les llengües modernes	- Vocabulari dels textos. Composició i derivació.
La idiosincràsia dels grecs i el seu llegat	Literatura grega: - Gèneres literaris. Prosa: la filosofia. Vida i obra de Plató: - Els Diàlegs

Mite de la caverna	
Llengua grega	- Els adjectius verbals - Oracions subordinades adverbials consecutives - Oracions subordinades adverbials condicionals
Els textos dels autors grecs i la seva interpretació	- El mite de caverna (Plató. <i>República</i> , VII, 514a- 517d)
El lèxic grec i la seva vigència en la terminologia culta de les llengües modernes	- Vocabulari dels textos. Camps semàntics.
La idiosincràsia dels grecs i el seu llegat	Literatura grega: - Gèneres literaris. Prosa: la filosofia. Vida i obra de Plató: - Els Diàlegs

Taula 5. Continguts de l'àrea de Grec al projecte.

Com poden observar, els continguts del darrer bloc són comuns als dos mites.

Així doncs, el principal objectiu d'aquest projecte és integrar els continguts de totes dues àrees, presentant el tema de forma globalitzada i evitant la tradicional parcel·lació de coneixements.

El projecte està pensat per dur-lo a terme les darreres setmanes del curs. D'una banda, servirà per repassar els continguts que s'han estudiat durant el curs, tant de Filosofia com de Grec, al mateix temps que s'incorporen conceptes nous. D'altra banda, serà la manera idònia per practicar la traducció de textos en grec de cara a la Selectivitat.

Per aquest motiu, la selecció dels continguts i seqüenciació ha estat molt acurada. Donada per suposada tota la morfologia nominal, pronominal i verbal, i part de la sintaxi, hem volgut centrar l'atenció en les oracions subordinades adverbials. En aquest cas, es tracta de les oracions consecutives i condicionals i una ampliació de les oracions temporals (d'aquí el número II) introduint nous conceptes, com ara les construccions de $\pi\alpha\iota\nu$ o quan expressen un fet repetit o general.

La raó per la qual hem escollit aquests tipus d'oracions és, principalment, perquè no volíem donar continguts nous que entressin a les Proves de Selectivitat els últims dies de classe. Recordem que segons el document d'orientacions per l'examen de Grec per a les Pau, de les oracions subordinades adverbials només entren les temporals i les causals. Així, i en el suposat que ja s'hagin treballat les adverbials causals, finals, concessives i comparatives, ens centrarem en les condicionals i en els consecutives. Aprofitarem, de pas, per fer un repàs de les temporals i treballar les construccions que s'han mencionat anteriorment.

De cara els continguts teòrics, farem un repàs dels conceptes que han après al primer trimestre, i hi afegirem la vessant més filològica de l'estudi de Plató. D'aquesta manera, farem èmfasi en la filosofia com a gènere literari, tot destacant els autors i les obres més rellevants del gènere i en l'obra de Plató.

Tenint en compte el número de sessions (23 segons la programació que hem elaborat) i les hores setmanals de l'assignatura de la nostra especialitat (4 hores), estimem al voltant d'unes sis setmanes de treball.

Al llarg d'aquest temps, es duran a terme una sèrie d'activitats, que detallarem més endavant, i que culminaran amb les presentacions del projecte final de l'alumnat. Aquest projecte consistirà en l'elaboració d'un material artístic original, a partir dels coneixements i les capacitats que han adquirit en aquest procés, basat en alguns dels dos mites que s'han treballat a classe. Aquest es podrà presentar en el format que més s'estimi cada grup o cada alumne en concret: format audiovisual, representació teatral, pintura o dibuix, relat, etc. Els requisits i les pautes d'aquest projecte final es pactaran prèviament amb el docent d'Història de la Filosofia. A grans trets, podríem establir les següents condicions:

- El projecte haurà d'estar basat en un dels dos mites.
- S'ha de relacionar necessàriament el text grec amb la part o les parts que es treballin al projecte.
- S'haurà de relacionar amb el pensament del filòsof.

- Es valorarà la originalitat i les interpretacions personals de cadascun dels mites.

Podem fer servir el nostre propi material com a exemple. El vídeo, per exemple, compleix amb els requisits establerts: està basat en el mite de la caverna; està relacionat amb el text, en aquest cas en la seva totalitat, gràcies a la narració en grec i està íntimament relacionat amb el pensament del filòsof, ja que inclou l'al·legoria del món sensible i el món de les idees amb la imatge de la caverna. De la mateixa manera, incorpora una interpretació personal del mite, respecte a la naturalesa de les imatges: hem volgut establir una correspondència entre les imatges artificials, que fan referència a la caverna i, per tant, al món sensible i les imatges reals, que es corresponen amb el món intel·ligible.

De la mateixa manera, les il·lustracions que acompanyen al mite del carro alat també complirien els requisits d'un projecte d'aquesta mena: cadascuna d'elles es correspon amb un fragment de text, està íntimament relacionat amb el pensament del filòsof i la interpretació personal es fa palesa en l'estil i la composició de les imatges.

Per orientar als alumnes, podem fer algunes propostes, com ara, representar un fragment del mite de la caverna, fer una composició pop-art del carro alat, elaborar un relat sobre qualsevol dels dos mites, una dansa que reflecteixi el comportament dels cavalls dels carros, etc.

La presentació i defensa oral del projecte es durà a terme davant d'un tribunal de tres persones, entre les quals es trobarà el professor o professora de l'especialitat de Grec i el d'Història de la Filosofia. La nota d'aquest projecte podria formar part de l'assignatura d'Història de la Filosofia.

A banda d'això, els alumnes també seran avaluats en tres aspectes més.

El primer d'ells, és una presentació oral que comptarà un 10% de la nota final del projecte que ens ocupa. Aquesta està íntimament lligada amb una activitat que es durà a terme el primer dia de classe: un *brainstorming*: περί του Πλάτωνος. Es tracta que els alumnes expliquin què és el que saben i el que recorden de Plató, tant pel que fa a la seva biografia com el seu pensament, i dels mites que han treballat a Història de la Filosofia. Això servirà, no només per fer repàs dels continguts, sinó per detectar les carencies més evidents. Un cop fet això, seran els mateixos alumnes els que identificaran aquestes mancances, sempre sota la supervisió del professor, i miraran de completar la informació que els hi falta. Es farà una distribució de tasques, on cada alumne o cada grup s'encarregarà d'una part de la recerca, que consultaran o bé als materials de l'assignatura d'Història de la Filosofia o bé a altres fonts de consulta, com ara llibres o internet. El resultat d'aquesta tasca s'exposarà la tercera sessió i serà avaluat. És necessari que el mestre orienti i supervisi l'alumnat durant aquest procés i contrasti les informacions que puguin oferir a la resta de companys. És per això que, després de les exposicions, el docent farà una avaluació pública de les exposicions de tots els companys, fent les aportacions o rectificacions que siguin necessàries.

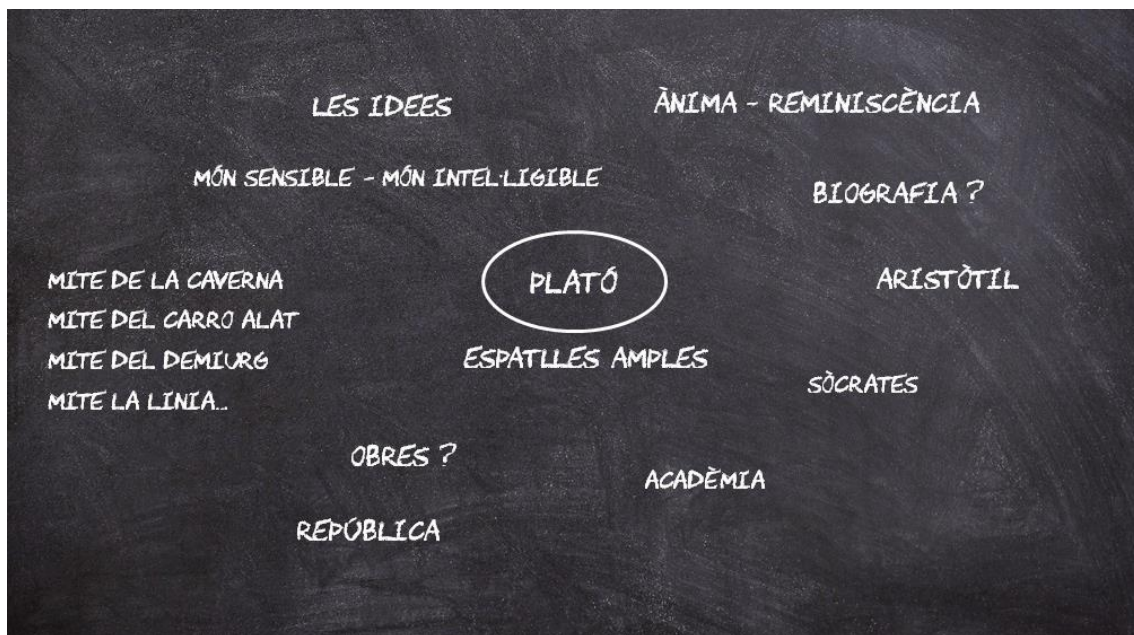

Figura 1. Representació gràfica fictícia del *Brainstorming*: περί του Πλάτωνος

El segon aspecte que permetrà avaluar l'alumnat consistirà en unes proves de vocabulari. Durant la lectura dels dos mites, els alumnes hauran de fer un treball de lèxic que consistirà en l'elaboració de camps semàntics o vocabulari referit a un àmbit en concret. Per exemple, a la sessió número 16 els alumnes han d'organitzar un camp semàntic relacionat amb la vista. Exemple:

Camp semàntic de la vista

<i>substantius</i>	<i>significat</i>	<i>verbs</i>	<i>significat</i>
φῶς, φωτός τό		ὁράω	
ὄμμα, ατος τό		σκοπέω	
ὀφθαλμός, οῦ ὁ		ἀναβλέπω	
σκότος, εος τό		καθοράω	
		βλέπω	
		θεάω	
		προσβλέπω	

Figura 2. Representació gràfica fictícia del camp semàntic de la vista al mite de la caverna.

El professor podrà dissenyar diferents activitats entorn a aquests camps semàntics, segons les necessitats del moment.

Hi haurà una prova de vocabulari per cada mite: la sessió 8 pel mite del carro alat i la 22 pel mite de la caverna.

Finalment, s'avaluaran totes les intervencions dels alumnes durant el projecte, ja sigui en la correcció d'exercicis, en els debats d'idees o en les sessions d'avaluació del projecte. Eventualment, el docent podrà demanar exercicis de sintaxi per avaluar la comprensió dels continguts.

A continuació, presentem la programació del projecte: Plató a través del seus mites.

3.1. Programació del projecte

ÀREA: Grec	NIVELL: 2n batxillerat	TRIMESTRE: 3r	NOMBRE DE SESSIONS: 23
ÀREES RELACIONADES: Filosofia – Història de la Filosofia		TÍTOL I JUSTIFICACIÓ DEL PROJECTE: Plató a través dels seus mites. Projecte interdisciplinari entre les àrees de Grec i Història de la Filosofia sobre Plató i el mite del carro alat i el mite de la caverna. A través dels textos, els alumnes estudiaran la vida i l'obra de Plató, juntament amb el seu pensament i la interpretació de cadascun dels mites. També es dedica una part important a l'estudi de la morfologia i la sintaxi, en concret, als adjectius verbals i les subordinades adverbials consecutives i condicionals.	

OBJECTIUS D'APRENENTATGE		COMPETÈNCIES BÀSIQUES	CRITERIS D'AVUACIÓ
1	Llegir, comprendre i interpretar d'una manera coherent, amb l'ajut del diccionari, textos grecs de dificultat mitjana, preferentment en prosa àtica de caràcter narratiu i descriptiu.	Competències específiques de la matèria: Competència lingüística Competència artística i cultural Competència social i ciutadana	1. Traduir correctament passatges del Fedre i del llibre VII de la República de Plató.
2	Aplicar els coneixements morfosintàctics i lèxics bàsics del sistema lingüístic del grec antic en la identificació de les formes flexives i en la transformació d'estructures gramaticals o de sintagmes.		2. Saber els adjectius verbals, les oracions subordinades adverbials temporals, les oracions subordinades adverbials consecutives i les oracions subordinades adverbials condicionals.
3	Reflexionar sobre els fets lingüístics (morfosintàctics i lèxics) a partir de textos en llengua grega i establir relacions amb la llengua pròpia.		3. Ser capaç d'analitzar morfosintàcticament passatges del Fedre i del llibre VII de la República de Plató.

4	Reconèixer l'ètim grec en mots de la llengua pròpia simples i compostos, primitius i derivats, aplicant les normes bàsiques de la transcripció i valorar-ne la pervivència en les llengües modernes.	<p>Competències específiques de la matèria:</p> <p>Competència lingüística Competència artística i cultural Competència social i ciutadana</p> <p>Competències indirectes:</p> <p>Aprendre a aprendre Iniciativa i autonomia personal</p>	4. Identificar els ètims grecs en català, castellà habituals en l'àmbit de la filosofia i ser capaç de proposar paraules en català i castellà a partir d'un lexema grec.
5	Descriure els trets més rellevants de caràcter social, històric i cultural que caracteritzen la història i la producció artística de l'antiga Grècia i situar-los en el temps i en el seu marc geogràfic.		5.1. Ser capaç de reconèixer l'època història del naixement la filosofia a Grècia.
6	Aconseguir informació a partir de les fonts de tota mena, utilitzant, amb autonomia i esperit crític, les dades que ofereixen les obres dels estudiosos i les tecnologies de la informació i la comunicació sobre el món clàssic, i extreure'n conclusions		5.2. Identificar, a grans trets, el context històric i cultural de Plató, el seu pensament i les seves obres.
7	Tenir una visió humanitzada de l'entorn mitjançant el contacte amb les llengües clàssiques i reconèixer i valorar la pervivència del llegat literari, artístic i cultural de Grècia en el passat i en l'actualitat		6. Aplicació de conductes responsables en l'ús de les tecnologies de la informació.
			7.1. Ser capaç de reconèixer la influència de la filosofia antiga i del pensament de Plató en el món occidental.
			7.2. Valorar les posteriors interpretacions i adaptacions dels mites en tots els àmbits de la cultura (literatura, representacions artístiques, mitjà audiovisual, etc.)
			7.3. Participar activament als debats, escoltar les opinions dels companys i presentar les pròpies de manera respectuosa.

CONTINGUTS: Conceptes (C) – Procediments (P) – Actituds/valors i normes (A)	METODOLOGIA
<p>CONCEPTES</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. L'origen de la filosofia a la Grècia antiga. 2. La filosofia com a gènere. 3. Plató: Vida i obra. 4. Oracions subordinades adverbials temporals. 5. Oracions subordinades adverbials consecutives. 6. Oracions subordinades adverbials condicionals. 7. Els adjectius verbals. <p>PROCEDIMENTS</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Estudi de les oracions subordinades adverbiales (temporals, consecutives, condicionals) i els adjectius verbals. 2. Anàlisi morfosintàctica i traducció de passatges del <i>Fedre</i> i del llibre VII de la <i>República</i> de Plató 3. Individuació dels ètims grecs en mots catalans i castellans habituals en l'àmbit de la filosofia. Realització i estudi de camps semàntics treballats als mites. 4. Expressió d'opinions en els debats d'idees 6. Cerca d'informació en d'altres fonts que no siguin el llibre ni els materials proporcionats pel docent. <p>ACTITUDS</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Participació a classe. 2. Actitud respectuosa als debats d'idees. 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Brainstorming</i> - Explicació a classe del tema. - Presentacions a classe de l'alumnat. - Realització d'exercicis del llibre. - Traducció de passatges a casa. - Correcció pública dels exercicis i de les traduccions. - Debat d'idees abans, durant i després de la lectura de cada mite, per poder completar la informació, contrastar opinions i interpretacions i assegurar la comprensió de la cadascun d'ells. - Elaboració de camps semàntics. - Sessions d'avaluació del projecte per part de l'alumnat.
	<p>RECURSOS I MATERIALS</p> <p>Materials proporcionats pel docent. Llibre de text. Diccionari. Vídeo. Internet. Bibliografia de consulta.</p>

ACTIVITATS D'ENSENYAMENT-APRENENTATGE	ACTIVITATS D'AMPLIACIÓ
Prendre apunts a partir de les explicacions del professor a classe. Resolució dels exercicis. Correcció pública d'exercicis. Anàlisi morfosintàctic i traducció de passatges de Plató. Correcció pública de les traduccions. Debats d'idees.	Ampliació cultural a través de la lectura d'altres mites de Plató. Ampliació d'altres conceptes mitjançant d'altres fonts que no siguin el llibre de text o el material proporcionat pel docent.
	ACTIVITATS DE REFORÇ
	Exercicis de repàs de morfologia i sintaxi grega. Exercicis de traducció de frases.

INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ	TEMPORITZACIÓ
Presentacions dels alumnes περί του Πλάτωνος. (10%)	Sessió 3
Proves escrites de vocabulari (20%)	Mite del carro alat: Sessió 8 Mite de la caverna: Sessió 22
Projecte final. (60%)	Sessió 23
Avaluació de les intervencions dels alumnes, tant en les activitats de correcció com en les de debat. (10%)	Totes les sessions

		ACTIVITATS
El mite del carro alat	Sessió 1	Presentació del projecte: objectius, metodologia, calendari i sistema d'avaluació. <i>Brainstorming</i> : περί του Πλάτωνος. Distribució de tasques.
	Sessió 2	Introducció al context històric del desenvolupament de la filosofia a la Grècia Antiga. La filosofia com a gènere literari. Principals característiques i autors més rellevants.
	Sessió 3	Presentacions dels alumnes: περί του Πλάτωνος Avaluació de les intervencions dels alumnes Debat d'idees: el mite del carro alat (I). Entrega de materials i explicació del format.
	Sessió 4	Les oracions subordinades adverbials temporals. Exercicis i correcció pública dels mateixos. Correcció pública del full 1.
	Sessió 5	Correcció dels exercicis sobre adverbials temporals Correcció pública del full 2
	Sessió 6	Correcció pública del full 3 (des de βρίθκει fins a τὰ δ' οὐ) Treball de lèxic: camps semàntics.
	Sessió 7	Correcció pública del full 3 (des de αἱ δὲ δὴ ἄλλαι) i del full 4. Debat d'idees: el mite del carro alat (II).
	Sessió 8	Prova escrita de vocabulari. Correcció pública de la prova escrita de vocabulari. Avaluació de la primera part del projecte.

El mite de la caverna	Sessió 9	Debat d'idees: el mite de la caverna. Visualització del vídeo. Entrega de materials i explicació del format.
	Sessió 10	Les oracions subordinades adverbials consecutives. Exercicis i correcció pública dels mateixos.
	Sessió 11	Correcció pública del primer paràgraf del full 1 (fins a δεικνύασιν). Repàs de l'optatiu. Exercicis i correcció pública dels mateixos.
	Sessió 12	Correcció pública del full 1 (des de δεικνύασιν fins al final). Treball de lèxic relacionat amb el vocabulari de la imatge de la caverna.
	Sessió 13	Les oracions subordinades adverbials condicionals. Exercicis i correcció dels mateixos. Traducció conjunta de la primera intervenció de Sòcrates del full 2 (des de λέγω δεσμώτας fins a σπηλαίου).
	Sessió 14	Correcció pública del full 2. Repàs de les oracions subordinades substantives interrogatives indirectes.
	Sessió 15	Correcció pública dels exercicis d'oracions subordinades condicionals. Debat d'idees: Interpretació del mite de la caverna (I): el món sensible.
	Sessió 16	Correcció pública del full 3 (fins a δεικνύμενα) Treball de lèxic: preparació del camp semàntic de la vista.
	Sessió 17	Correcció pública del full 3 (des de οὐκοῦν fins al final) i del full 4 (fins a ἐξαίφνης γε). Treball de lèxic: correcció pública del camp semàntic de la vista. Debat d'idees: Interpretació del mite de la caverna (II): l'ascensió de l'ànima al món intel·ligible.
	Sessió 18	Correcció pública del full 4 (des de καὶ πρῶτον) i del full 5 (fins a ἔλθοι). Treball de lèxic: correcció pública del camp semàntic del cel. Debat d'idees: Interpretació del mite de la caverna (III): el món de les idees.
	Sessió 19	Els adjectius verbals. Exercicis i correcció dels mateixos. Correcció pública del full 5 (des de τί οὖν fins al final) i del 6.

	Sessió 20	Correcció pública del full 7 i del 8 (fins a δημοσίαι). Primeres propostes de projecte final de l'alumnat.
	Sessió 21	Correcció pública del full 8 (des de συνοίωμα fins al final). Debat d'idees: el mite de la caverna. Visualització del vídeo.
	Sessió 22	Prova escrita de vocabulari. Interpretacions del mite: <i>El show de Truman</i> i <i>Matrix</i> . Avaluació de la segona part del projecte.
	Sessió 23	Presentació del projecte final de l'alumnat.

4. LA PRODUCCIÓ ARTÍSTICA

En aquest darrer apartat comentarem alguns dels aspectes més rellevants en el procés d'elaboració de les dues produccions artístiques d'aquest projecte. Es recomana haver visualitzat abans tant el vídeo com les il·lustracions dels mites.

4.1. El mite de la caverna

Títol: El mite de la caverna

Direcció, producció i edició: Lorena Rión López

Ajudant de producció: Stefan Lönn

Text: Plató, *República*, VII, 514a-517d

Veus: David Solé Gimeno i Denis C. Plesa.

Il·lustrador: ZeroKhono.

Aspectes tècnics de la gravació:

Càmera: Canon EOS 700 D.

Objectiu: EF-M 18-55mm f/3.5-5.6 IS STM.

Trípode: Cullmann NANOMAX 450 RW20.

Format de gravació: 1920 x 1080, 24 fps.

Programa d'edició: Adobe Premiere PRO CC 2015.

L'objectiu principal d'aquesta producció audiovisual és il·lustrar el mite de la caverna, única i exclusivament a partir del textos de Plató.

La narració, a càrrec d'en David Solé i Denis C. Plesa, està produïda íntegrament en grec i es correspon al text original del mite de la caverna. D'entrada, ens vam plantejar la possibilitat de produir dues versions del vídeo: una en català i una altra en grec. Ens preocupava especialment que els alumnes no fossin capaços d'entendre el relat. Tanmateix, després de consultar-ho amb el tutor, ens vam decantar per produir només la versió en llengua grega. En primer lloc, perquè els destinataris del vídeo han treballat prèviament el mite a l'assignatura de Filosofia i, per tant, en coneixen tant el context, com el relat en si mateix i les seves interpretacions.

En segon lloc, vam considerar que, tractant-se d'alumnes de grec, era interessant que poguessin escoltar una narració sencera en llengua grega, cosa que no es fa habitualment a les aules de secundària. Tanmateix, hi ha la possibilitat d'incorporar subtítols a la part inferior de la pantalla per facilitar el seguiment i la comprensió del vídeo. Finalment, creiem que era una eina útil de cara a una possible teatralització del mite, ja que els alumnes podrien escoltar tantes vegades com calgués la pronúncia i l'entonació de les frases per a la seva posterior posada en escena.

La il·lustració és treball de ZeroKhono, sobrenom artístic d'en Salvador de Haro Muñoz. A l'hora d'escollir l'estil i el disseny del dibuix, vam donar-li una sèrie de directrius sobre el que havia d'aparèixer a la il·lustració. A partir d'aquest moment, vam donar-li llibertat absoluta per treballar de la manera que li resultés més còmode. Finalment, van ser necessàries un total de cinc hores per fer l'esbós del dibuix i per dur a terme la filmació de l'entintat de la il·lustració.

Com es pot comprovar, al vídeo podem distingir dos tipus de filmació: la seqüència de la il·lustració i les escenes gravades en imatge real. La nostra intenció era establir una correspondència amb l'al·legoria platònica entre allò que succeeix a la caverna (el món sensible) i allò que té lloc fora (el món intel·ligible). D'aquesta manera, les imatges que relaten la vida dins la caverna són artificials i les escenes de l'exterior de la caverna són imatges reals. La filmació d'aquestes escenes ha tingut lloc al Parc Natural del Garraf, concretament prop de la Cova de la Mª de Deu de Bruguers. Algunes seqüències, però, han estat extretes de la biblioteca de vídeos online Peexel.

Hem intentat que el vídeo fos el més subjectiu possible i que d'alguna manera traslladés l'espectador al món platònic. És per això que s'han incorporat alguns efectes a edició com el que suggereix el moviment d'unes parpelles o l'enlluernament provocat per la llum del sol.

4.2. El mite del carro alat

A diferència del mite de la caverna, que té un caràcter més narratiu, aquesta al·legoria té un to molt més filosòfic i presenta diferents excursos al llarg del relat. És per això que, en aquesta ocasió, hem decidit elaborar tot un seguit d'il·lustracions basades en uns passatges determinats. Aquests es corresponen al 246b, 246c i 248b. Les il·lustracions, obra de ZeroKhono, es podran veure en el seu format originals als mateixos annexos d'aquest treball. També hem volgut incorporar una quarta il·lustració, que corresponia al 274a i que finalment va ser descartat de la versió final de l'adaptació.

Amb aquestes il·lustracions, intentem proporcionar als estudiants una eina visual per ajudar-los en la comprensió del text del mite del carro alat.

5. CONCLUSIONS

El principal problema de dissenyar una intervenció educativa fictícia, com és el cas d'aquest projecte interdisciplinari, és la falta de context. La cultura de centre, el PEC, les característiques de l'alumnat, la disponibilitat de recursos, etc. són factors claus a tenir en compte a l'hora d'elaborar un projecte d'aquestes característiques. Tanmateix, hem intentat crear una proposta versàtil que es pugui ajustar a diferents contextos educatius amb el menor nombre de modificacions possibles.

D'altra banda, hagués estat molt interessant poder posar a prova el projecte (de manera íntegra o parcialment) amb alumnes de segon de batxillerat, per poder avaluar-ne el resultat, identificar els punts forts i els punts febles del projecte i fer propostes de millora.

Al llarg de tot aquest procés, hem pogut aplicar alguns dels coneixements que hem adquirit al Màster de Formació de Professorat, així com la programació d'unitats didàctiques o l'adaptació de textos; i d'altres totalment externs, com és el cas de la creació d'un producte audiovisual. La combinació d'aquestes disciplines ha resultat ser summament enriquidor i el producte final ens ha obert noves perspectives.

Així doncs, podem apuntar, de manera sintètica alguns punts que ens agradaria desenvolupar en un futur.

En primer lloc, pensem en incorporar algunes activitats a l'adaptació dels textos, especialment pel que fa a la comprensió del relat. Seria interessant poder formular preguntes en grec als alumnes i que poguessin identificar la part del text on es troba la informació d'aquella resposta. Un exemple aplicat al mite carro alat, seria:

- Ποῖοι ἵπποι τῶν θεῶν εἰσίν;

- “θεῶν μὲν οὖν ἵπποι τε καὶ ἡνίοχοι πάντες αὐτοὶ τε ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν.”
(246b)

També es podrien incloure activitats de comprensió auditiva, com la identificació de paraules en la lectura dels textos, a partir d'un llistat.

Una altra de les vessants que volem desenvolupar és l'elaboració de materials propis per a l'estudi de la morfologia i la sintaxi. Hem incorporat una petita mostra als annexos, elaborada a partir de diferents gramàtiques i llibres de text.

Per últim, voldríem fer un altre producció audiovisual basada, aquest cop, en el mite del carro alat en un format diferent al de l'actual vídeo. Entre d'altres, ens plantegem la tècnica d'animació.

BIBLIOGRAFIA

- Bonals, J. (2000). *El trabajo en pequeños grupos en el aula*. Barcelona: Graó.
- Burguesa, T. (1995). *El treball per projectes: la intervenció de l'ensenyament*. Perspectiva escolar (nº194), pp.38-45
- Domínguez, Gloria. (2005). *Proyectos de trabajo: una escuela diferente*. Madrid: La Muralla.
- Giné-Freixes, N.; Parcerisa, A. (2000). *Evaluación en la Educación Secundaria: elementos para la reflexión y recursos*. Barcelona: Graó.
- Hernández, F. y Ventura, M. (2008). *La organización del currículum por proyecto de trabajo*. Barcelona: Octaedro.
- Kraut, R. (Ed.) (1992). *The Cambridge companion to Plato*. Cambridge: Cambridge University.
- Plató. (1988). *Diàlegs, vol. IX: Fedre* Traducció (M. Balasc trans.). Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- Plató. (1990). *Diàlegs, vol. XI: La República (llibres V-VII)* (M. Balasch, trans.). Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- Plató. *La República* (J.M. Pabón, Trans.). Madrid: Alianza.
- Torres, J. (199). *Globalización e interdisciplinariedad: el currículum integrado*. Madrid: Ediciones Morata.
- Plató. (2009). *Fedro* (L. Gil). Madrid: Dykinson.
- http://www.fbofill.cat/sites/default/files/RepteseducacioCatalunya.Anuari2015_041016.pdf
- http://barcanova.ifcsuperat.cat/pluginfile.php/1090/mod_resource/content/2/abp.pdf

REFERÈNCIA DE FIGURES I TAULES

Taula 1. Recull de continguts dels exàmens de Selectivitat dels cinc últims anys.	6
Taula 2. Exemple de fotografies i il·lustracions al mite de la caverna.	9
Taula 3. Codi tipogràfic al mite del carro alat.	16
Taula 4. Continguts del currículum d’Història de la Filosofia per a segon de batxillerat.	19
Taula 5. Continguts de l’àrea de Grec al projecte.	20
Figura 1. Representació gràfica fictícia del <i>Brainstorming</i> : περί του Πλάτωνα.	23
Figura 2. Representació gràfica fictícia del camp semàntic de la vista al mite de la caverna.	23

ANNEXOS

ANNEX I

ADAPTACIÓ DEL MITE DEL CARRO ALAT

*Posem que l'ànima s'assembla a una a força que té congènitament
un parell de cavalls alats (ὕπόπτερος ζεύγος) i l'auriga (ήνίοχος).*

πτερόν οὐ το

ήνίοχος

(ήνία - έχω)

θεῶν μὲν οὖν ἵπποι τε καὶ ήνίοχοι πάντες αὐτοί τε ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν,
τὸ δὲ τῶν ἄλλων μέμικται¹. καὶ πρῶτον μὲν ήμῶν ὁ ἄρχων συνωρίδος
ήνιοχεῖ, εἶτα τῶν ἵππων ὁ μὲν αὐτῷ καλός τε καὶ ἀγαθός καὶ ἐκ τοιούτων, ὁ
δ' ἐξ ἐναντίων τε καὶ ἐναντίος·

χαλεπή δὴ καὶ δύσκολος ἐξ ἀνάγκης ἡ περὶ ήμᾶς ήνιόχησις.

Ara provarem d'esclarir d'on vénen al vivent (ζῳον) les denominacions de mortal

(θνητόν) i immortal (ἀθάνατον).

ψυχὴ πᾶσα παντὸς ἐπιμελεῖται τοῦ ἀψύχου, πάντα δὲ οὐρανὸν περιπολεῖ,
ἄλλοτε ἐν ἄλλοις εἶδεσι γιγνομένη.

ἵππος

¹ Perfet de d'indicatiu de μίγνυμι.

τελέα μὲν οὖν οὐσα καὶ ἐπτερωμένη¹ μετεωροπορεῖ τε καὶ πάντα τὸν κόσμον διοικεῖ. ἡ δὲ πτερορρυήσασα φέρεται ἕως ἂν στερεοῦ τινος ἀντιλάβηται², οὗ κατοικισθεῖσα, σῶμα γῆϊνον λαβοῦσα, αὐτὸ αὐτὸ δοκοῦν κινεῖν διὰ τὴν ἐκείνης δύναμιν.

ζῶον τὸ σύμπαν ἐκλήθη³, ψυχὴ καὶ σῶμα παγέν⁴,
θνητόν τ' ἔσχεν ἐπωνυμίαν.

Plantegem-nos ara la causa de la pèrdua de les ales, què fa que a l'ànima li caiguin.

πέφυκεν ἡ πτεροῦ δύναμις τὸ ἐμβοιθές ἄγειν⁵ ἄνω μετεωρίζουσα ἢ τὸ τῶν θεῶν γένος οἰκεῖ. κεκοινώνηκε δὲ πῃ μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα⁶ τοῦ θεοῦ, τὸ δὲ θεῖον καλόν, σοφόν, ἀγαθόν, καὶ πᾶν ὅτι τοιοῦτον. τούτοις δὴ τρέφεται τε καὶ αὔξεται μάλιστα γὰρ τὸ τῆς ψυχῆς πτέρωμα, αἰσχροῦ δὲ καὶ κακῶ καὶ τοῖς ἐναντίοις φθίνει τε καὶ διόλλυται.

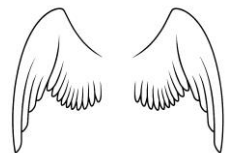
μετεωρο-πορεῖ
πτερο-ρρυέω >
πτερο-ρέω

σῶμα

μετεωρ-ίζω

πτέρωμα

¹ Participi de perfet de πτερόω.

² 3a pers. del sg. de l'aorist de subjuntiu mig de ἀντιλαμβάνω.

³ 3a pers. del sg. de l'aorist d'indicatiu passiu de καλέω.

⁴ Participi d'aorist passiu de πήγνυμι

⁵ Infinitiu que fa de complement predicatiu de πέφυκεν - La força de l'ala és per naturalesa aixecar allò que pesa...

⁶ Complementa a τῶν - de tot allò que es relaciona amb el cos...

βρίθκει γὰρ ὁ τῆς κάκης ἵππος μετέχων, ἐπὶ τὴν γῆν ῥέπων τε καὶ βαρύνων ὧ μὴ καλῶς ἦν τεθραμμένος¹ τῶν ἡνιόχων. ἔνθα δὴ πόνος τε καὶ ἀγὼν ἔσχατος ψυχῇ πρόκειται. αἱ μὲν γὰρ ἀθάνατοι καλούμεναι, ἡνίκα ἂν πρὸς ἄκρῳ γένωνται², ἔξω πορευθεῖσαι ἔστησαν ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ νώτῳ³, στάσας δὲ αὐτὰς περιάγει ἡ περιφορά, αἱ δὲ θεωροῦσι τὰ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ.

αἱ δὲ ἄλλαι ψυχαί, ἡ μὲν ἄριστα θεῷ ἐπομένη καὶ εἰκασμένη ὑπερῆρεν εἰς τὸν ἔξω τόπον τὴν τοῦ ἡνιόχου κεφαλὴν, καὶ συμπεριηνέχθη⁴ τὴν περιφορὰν, θορυβουμένη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ μόγις καθορῶσα τὰ ὄντα: ἡ δὲ τοτὲ μὲν ἦρεν⁵, τοτὲ δ' ἔδυ, βιαζομένων δὲ τῶν ἵππων τὰ μὲν εἶδεν, τὰ δ' οὐ.

συμ-περι-φέρω

αἱ δὲ δὴ ἄλλαι γλιχόμεναι μὲν ἅπασαι τοῦ ἄνω ἔπονται, ἀδυνατοῦσαι δέ, ὑποβρύχια συμπεριφέρονται, πατοῦσαι ἀλλήλας καὶ ἐπιβάλλουσαι, ἑτέρα πρὸ τῆς ἑτέρας πειρωμένη γενέσθαι. θόρυβος οὖν καὶ ἄμιλλα καὶ ἰδρῶς ἔσχατος γίγνεται, οὗ δὴ κακία ἡνιόχων πολλὰ μὲν χωλεύονται, πολλὰ δὲ πολλὰ πτερὰ θραύονται.

ἰδρῶς

¹ Participi de perfet de τρέφω

² Aorist de subjuntiu de γίγνομαι

³ *L'esquena del cel*

⁴ Aorist d'indicatiu passiu de συμ-περι-φέρω.

⁵ Aorist d'indicatiu actiu de αἶρω

πᾶσαι δὲ πολὺν ἔχουσαι πόνον ἀτελεῖς¹ τῆς τοῦ ὄντος θέας ἀπέρχονται, καὶ
 ἀπελθοῦσαι τροφῇ δοξαστῇ² χρῶνται. οὗ δ' ἔνεχα³ ἢ πολλή σπουδὴ τὸ
 ἀληθείας ἰδεῖν⁴ πεδίον οὗ ἐστίν, ἢ τε δὴ προσήκουσα⁵ ψυχῆς τῷ ἀρίστῳ⁶
 νομῇ ἐκ τοῦ ἐκεῖ λειμῶνος τυγχάνει οὕσα, ἢ τε τοῦ πτεροῦ φύσις, ᾧ ψυχὴ
κουφίζεται, τούτῳ τρέφεται.

νομή

λειμών

¹ Complement predicatiu del subjecte de ἀπέρχονται, que al seu torn regeix genitiu.

² Complement predicatiu del complement de règim de χρῶνται

³ Preposició posposada – *La causa de..*

⁴ Infinitiu determinatiu de ἢ σπουδῇ

⁵ Amb datiu.

⁶ *La millor part.*

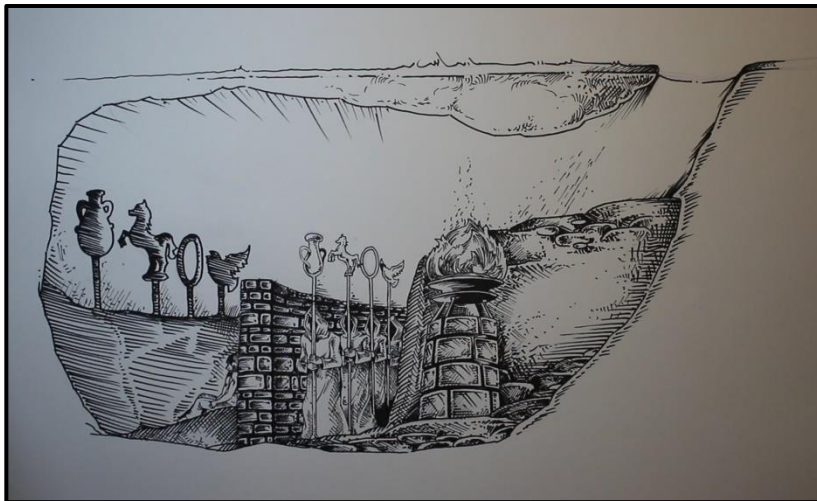
ANNEX II
ADAPTACIÓ DEL MITE DE LA CAVERNA

Σωκράτης: ἰδὲ¹ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἐχούσῃ τὴν εἴσοδον μακρὰν ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη² καὶ τοὺς αὐχένας³, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν⁴. (ἰδὲ¹) φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπίσθεν αὐτῶν. (ἰδὲ¹) μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμοτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ¹ τειχίον παρικοδομημένον, ὥσπερ⁵ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται⁶ τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύουσιν.

Γλαύκων: ὁρῶ.

Σωκράτης: ὄρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεῦῃ τε παντοδαπᾷ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα εἰργασμένα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα, οἷον εἰκὸς ἐστὶ, τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Γλαύκων: ἄτοπον εἰκόνα λέγεις καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

κατὰ-γῆ

δεσμός

τειχίον

σκεῦος εὖς τό

λίθινός

ξύλιнос

¹ Imperatiu d'aorist de ὁράω, (ὁράω, ὄψομαι, εἶδον, ἑώρακα).

² Acusatiu de relació d' ἐν δεσμοῖς.

³ Conjunció que introdueix una oració subordinada adverbial consecutiva.

⁴ Infinitiu determinatiu que depèn de ἀδυνάτους – *incapaços de...*

⁵ Conjunció que introdueix una oració sub. adv. comparativa - *així com...*

⁶ Concordança *ad sensum* (en aquest cas, nominatiu plural que s'interpreta com un col·lectiu).

Σωκράτης: (λέγω δεσμώτας) ὁμοίους ἡμῖν. τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶει¹ ἂν τι ἑωρακέναι² ἄλλο πλὴν τὰς σκιὰς, τὰς προσπιπτούσας ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου;

σκιὰ

Γλαύκων: *Com haurien vist res més, forçats com estan a tenir el cap immòbil* (ἀκινήτους τὰς κεφαλὰς ἔχειν) *de per vida* (διὰ βίου)?

Σωκράτης: τίς δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταὐτὸν ἐστὶν τοῦτο;

Γλαύκων: τίς μὲν;

Σωκράτης: εἰ οὖν διαλέγεσθαι⁴ οἰοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγῆ⁵ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν, ἄπερ ὀρῶεν;

δια-λέγω

Γλαύκων: ἀνάγκη.

Σωκράτης: τί δ' εἰ καὶ ἡχῶ τὸ δεσμωτήριον ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχοι; ὁπότε τις τῶν παριόντων φθέγξαιτο⁶, οἶει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον ἢ τὴν παριοῦσαν σκιάν;

δεσμωτήριον

Γλαύκων: μὰ Δία οὐκ ἔγωγε

¹ 2a pers. del sg. del present d'indicatiu > οἶομαι

² Infinitiu de perfet de ὁράω

³ Hem de sobreentendre τί ἂν ἑωρακέναι

⁴ Infinitiu determinatiu de οἶοί - *fossin capaços de dialogar, poguessin dialogar...*

⁵ 2a pers. del sg. del present d'indicatiu veu mitjana d' ἡγέομαι

⁶ 3a pers. del pl. de l'aorist d'optatiu mig de φθέγγομαι

Σωκράτης: παντάπασι δὴ. οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλο τι νομίζοιεν τὸ ἀληθές ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς.

Γλαύκων: πολλὴ ἀνάγκη.

Σωκράτης: σκόπει δὴ αὐτῶν λύσιν τε καὶ ἴασιν τῶν τε δεσμῶν καὶ τῆς ἀφροσύνης, οἷα τις ἂν εἴη¹, εἰ φύσει τοιάδε² συμβαίνοι αὐτοῖς· ὅποτε τις λυθείη καὶ ἀναγκάζοιτο ἐξαίφνης ἀνίστασθαι³ τε καὶ περιάγειν³ τὸν αὐχένα καὶ βαδίζειν³ καὶ πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέπει³... πάντα δὲ ταῦτα ποιῶν ἀλγοῖ τε καὶ διὰ τὰς μαρμαρυγὰς ἀδυνατοῖ καθορᾶν⁴ ἐκεῖνα, ὧν τότε τὰς σκιάς ἑώρα.

Què creus que diria quan algú li expliqués que fins aleshores havia mirat coses inexistents, però que ara veia quelcom més proper al ser, i que hi veia més correctament perquè s'havia girat cap a ell, principalment si li anava mostrant el que passava i el forçés fent-li preguntes a respondre què és ?

οὐκ οἶει αὐτὸν ἀπορεῖν τε ἂν καὶ ἡγεῖσθαι τὰ τότε ὁρώμενα ἀληθέστερα ἢ τὰ νῦν δεικνύμενα;

Γλαύκων: πολὺ γε

Σωκράτης: οὐκοῦν καὶ εἰ πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς ἀναγκάζοι αὐτὸν βλέπειν³, ἀλγεῖν τε ἂν τὰ ὄμματα⁵ καὶ φεύγειν ἀποστρεφόμενον πρὸς ἐκεῖνα, ἃ δύναται καθορᾶν, καὶ νομίζειν ταῦτα τῷ ὄντι σαφέστερα τῶν δεικνυμένων;

Γλαύκων: οὕτως

ἀν-ίστημι
ἀνα-βλέπω
καθ-οράω
μαρμαρυγαί

¹ *De quina mena seria, quin tipus seria...*

² Concorança *ad sensum* (en aquest cas, nominatiu plural que s'interpreta com un col·lectiu)

³ Infinitius complements de règim d' ἀναγκάζοιτο i ἀναγκάζοι, respectivament

⁴ Infinitiu determinatiu o final *incapaç de / no tingués la capacitat per a ...*

⁵ Acusatiu de relació

Σωκράτης: εἰ δέ ἐντεῦθεν ἔλκοι τις αὐτὸν βία διὰ τραχείας τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάντους, καὶ μὴ ἀνείη, πρὶν ἐξελκύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, (οἶει) ἄρα οὐχὶ ὀδυνᾶσθαι τε ἂν καὶ ἀγανακτεῖν ἐλκόμενον, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὸ φῶς ἔλθοι¹, αὐγῆς ἂν ἔχοντα² τὰ ὄμματα μεστὰ, ὁρᾶν οὐδ' ἂν ἐν δύνασθαι τῶν νῦν λεγομένων ἀληθῶν;

Γλαῦκων: οὐ γὰρ (οἶομαι αὐτὸν) ἂν (δύνασθαι) ἐξαίφνης γε.

Σωκράτης: *Crec que li mancaria el costum, si hagués de veure les coses de dalt* (τὰ ἄνω).

καὶ πρῶτον μὲν τὰς σκιὰς ἂν ῥᾶστα καθορῶ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐν τοῖς ὕδασι τὰ τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ τῶν ἄλλων εἶδωλα, ὕστερον δὲ αὐτά³. ἐκ δὲ τούτων τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν νύκτωρ ἂν ῥᾶον θεάσαιτο, προσβλέπων τὸ τῶν ἄστρον τε καὶ σελήνης φῶς, ἢ μεθ' ἡμέραν τὸν ἥλιόν τε καὶ τὸ τοῦ ἡλίου.

ἀνάβασις

ὕδωρ

ἡμέρα

νύξ

¹ 3a pers. del sg. del present d'optatiu actiu d'ἔρχομαι

² Participi apositiu d' αὐτὸν

³ *les coses mateixes*

Γλαύκων: πῶς δ' οὐ;

Σωκράτης: τελευταῖον δὴ, οἶμαι, δύναίτο ἂν κατιδεῖν καὶ θεάσασθαι τὸν ἥλιον οἷός ἐστιν, οὐκ ἐν ὕδασιν οὐδ' ἐν ἀλλοτρίᾳ ἔδρᾳ φαντάσματα αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸν καθ' αὐτὸν¹ ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ.

Γλαύκων: ἀναγκαῖον

Σωκράτης: καὶ μετὰ ταῦτα ἂν ἤδη συλλογίζοιτο περὶ αὐτοῦ ὅτι οὗτος ὁ τὰς τε ὥρας παρέχων καὶ ἐνιαυτοὺς καὶ πάντα ἐπιτροπεύων τὰ ἐν τῷ ὁρωμένῳ τόπῳ², καὶ αἷτιος ἐκείνων ὧν σφεῖς ἐώρων τρόπον τινὰ³ πάντων.

Γλαύκων: δῆλον ὅτι ἐπὶ ταῦτα ἂν μετὰ ἐκεῖνα ἔλθοι.

Σωκράτης: τί οὖν; ἀναμνησκόμενον αὐτὸν τῆς πρώτης οἰκήσεως καὶ τῆς ἐκεῖ σοφίας καὶ τῶν τότε συνδεσμωτῶν οὐκ ἂν οἶει αὐτὸν μὲν εὐδαιμονίζειν τῆς μεταβολῆς, τοὺς δὲ ἐλεεῖν;

Γλαύκων: καὶ μάλα.

ὥραι

συν-δεσμώτης

¹ *En si mateix*

² *L'espai visible*

³ τρόπον τινὰ: locució adverbial, *d'alguna manera...*

Σωκράτης: *Posem que entre ells hi haguessin alguns honors i elogis mutus, i premis per al qui veiés més agudament el que passava, i recordés més tenaçment el que acostumava a succeir abans, o després, o simultàniament, i d'aquí que n'extragués la màxima capacitat per vaticinar el futur, et sembla que, tot això, ho retindria amb afany i envejaria els qui entre ells regnen i gaudeixen d'honors, o bé experimentaria allò d'Homer, i que preferiria molt "treballar la terra i servir a un home sense propietats" i patir el que fos abans de viure d'opinions i d'aquella altra manera.*

Homer. Odissea,
XI, 489

Γλαύκων: οὕτως, ἔγωγε οἶμαι, πᾶν μᾶλλον πεπονθέναι (αὐτὸν) ἂν δέξασθαι¹ ἢ ζῆν ἐκείνως.

Σωκράτης: καὶ τόδε δὴ ἐννόησον². εἰ πάλιν ὁ τοιοῦτος καταβᾶς εἰς τὸν αὐτὸν θᾶκον καθίζοιτο, ἄρ' οὐ σκότους³ ἂν ἀνάπλεως σχοίη⁴ τοὺς ὀφθαλμούς, ἐξαίφνης ἦκων ἐκ τοῦ ἡλίου;

Γλαύκων: καὶ μάλα γε.

ὀφθαλμοί
=
ὄμματα

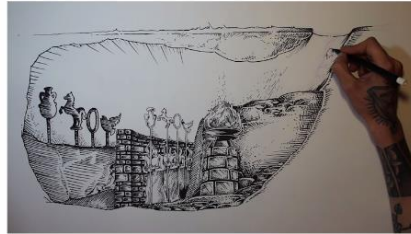
¹ Infinitiu d'aorist de la veu mitjana de δέχομαι – acceptaria...

² 2a pers. del sg. de l'aorist d'imperatiu de ἐννοέω

³ Complement de l'adjectiu ἀνάπλεως

⁴ 3a pers. del sg. de l'aorist d'optatiu actiu de ἔχω

Σωκράτης: ἄπασαν τοίνυν ταύτην τὴν εἰκόνα, ὦ φίλε Γλαύκων, προσαπτέον¹ τοῖς ἔμπροσθεν λεγομένοις, τὴν μὲν δι' ὄψεως φαινομένην ἔδραν τῇ τοῦ δεσμωτηρίου οἰκῇσιν ἀφομοιοῦντα, τὸ δὲ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῇ φῶς τῇ τοῦ ἡλίου δυνάμει·

τιθεὶς τὴν δὲ ἄνω ἀνάβασιν καὶ θέαν τῶν ἄνω ²τὴν εἰς τὸν νοητὸν τόπον³ τῆς ψυχῆς ἀνοδὸν, οὐχ ἀμαρτήσῃ⁴ τῆς γ' ἐμῆς ἐλπίδος⁵, ἐπειδὴ ταύτης ἐπιθυμεῖς ἀκούειν.

θεὸς δὲ που οἶδεν εἰ ἀληθὴς οὐσα τυγχάνει.

¹ Comparar/equiparar una cosa (en acusatiu) amb una altra (en datiu).

² Complements predicatius dels complements directes τὴν δὲ ἄνω ἀνάβασιν καὶ θέαν τῶν ἄνω

³ La regió intel·ligible

⁴ 2a pers. del sg. del futur d'indicatiu mig de ἀμαρτάνω

⁵ Complement de règim verbal de ἀμαρτάνω

τὰ δ' οὖν ἐμοὶ φαινόμενα οὕτω φαίνεται· (ἐμοὶ φαίνεται) ἐν τῷ γνωστῷ¹ ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα τελευταία καὶ μόγις ὁραῖσθαι², ὁφθεῖσα δὲ (ἐμοὶ φαίνεται ἢ ἰδέα) συλλογιστέα³ εἶναι ὥς ἄρα ἐστὶν πᾶσι πάντων αὕτη ὁρθῶν τε καὶ καλῶν αἰτία, ἔν τε ὁρατῷ⁴ φῶς καὶ τὸν τούτου κύριον τεκοῦσα⁵, ἔν τε νοητῷ¹ αὕτη κυρία⁶ ἀλήθειαν καὶ νοῦν παρασχομένη, καὶ (ἐμοὶ φαίνεται ἢ ἰδέα συλλογιστέα εἶναι) ὅτι δεῖ ταύτην ἰδεῖν τὸν μέλλοντα ἐμφρόνως πράξειν ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ.⁷

Γλαῦκων: συνοίομαι καὶ ἐγώ, ὅν γε δὴ τρόπον δύναμαι.

Σωκράτης: ἴθι τοίνυν καὶ τόδε συνοιήθητι⁸ καὶ μὴ θαυμάσης⁹ ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἐλθόντες οὐκ ἐθέλουσιν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράττειν, ἀλλ' ἄνω ἀεὶ ἐπείγονται αὐτῶν αἱ ψυχαὶ διατρίβειν¹⁰: εἰκὸς γάρ που οὕτως, εἴπερ αὖ κατὰ τὴν προειρημένην εἰκόνα τοῦτ' ἔχει.

Γλαῦκων: εἰκὸς μέντοι.

¹ *El món intel·ligible.*

² Infinitiu determinatiu de τελευταία – *l'última de veure*. Aquest adjectiu verbal introdueix dues oraciones completives (ὥς... i ὅτι) coordinades copulativament per καὶ.

³ Atribut de ἢ ἰδέα.

⁴ *En el món visible.*

⁵ Participi d'aorist de τίκτω. Es tracta d'un participi apositiu amb valor causal.

⁶ Complement predicatiu de αὕτη.

⁷ Construcció d'infinitiu subjecte de la impersonal δεῖ.

⁸ 2ª pers. del sg. de l'aorist d'imperatiu passiu de συνοίομαι.

⁹ 2ª pers. del sg. de l'aorist de subjuntiu actiu de θαυμάζω.

¹⁰ Infinitiu final de ἐπείγονται.

ANNEX III

IL·LUSTRACIONS ORIGINALS

Figura 1. Representació del carro alat amb l'auriga.

Figura 2. Representació de l'ànima "establint-se" a un cos. Es tracta d'una representació icònica molt estereotipada de l'ànima en forma de núvol de fum blanc.

Figura 3. Una altra representació de l'ànima establint-se a un cos. Aquesta versió va ser descartada.

Figura 4. Representació de Zeus i el seguici de déus per la volta del cel. Finalment, fou descartat quan vam decidir escurçar l'adaptació i prescindir d'aquest fragment.

ANNEX IV

MATERIALS SUPLEMENTARIS

GRAMÀTICA

L'Optatiu

Com sabem, els modes verbals són sis: indicatiu, imperatiu, subjuntiu, **optatiu**, infinitiu i participi.

L'optatiu és un mode especial, propi del grec, que no conserven ni el llatí, ni d'altres llengües romàniques, com el castellà i el català.

Aquest mode té diferents valors i usos, com veurem més endavant, però la seva funció principal, tal com indica el seu nom (*optare*, desitjar) és la d'**expressar desig**.

A continuació, veurem quins temps verbals presenta el mode optatiu:

	present	imperfet	futur	aorist	perfet	plusquam.
optatiu	✓		✓	✓	✓	

En aquesta unitat treballarem l'**optatiu de present i d'aorist**.

Principals característiques de l'optatiu

La característica modal de l'optatiu és la **ι**, que apareix normalment dintre del diftong **-οι** (però a vegades també αι o ει).

A diferència d'altres modes, l'**optatiu presenta sempre desinències secundàries**, a la veu activa, mitjana i passiva, tant de les formes temàtiques com atemàtiques, llevat de la primera persona del singular de la veu activa, en tots els temps de la conjugació temàtica. La tercera personal del plural també pateix modificacions i fa **-εῖν**.

Així doncs, les desinències de l'optatiu són:

Desinències de veu activa	Desinències de veu mitjana-passiva
-μι !	-μην
-ς	-ο
-Ø	-το
-μεν	-μεθα
-τε	-σθε
-εν !	-ντο

Al mode optatiu, els diferents temps verbals conserven les seves característiques habituals, com l'aorist (σα/σε).

A continuació presentem el paradigma del verb regular λύω, dels vocàlics contracte i del verb ἐμύ.

Verb λύω

Present d'optatiu	
Actiu	Mitja-passiva
λύ-οι-μι	λυ-οί-μην
λύ-οι-ς	λύ-οι-ο (λυ-οι-σ-ο)
λύ-οι	λύ-οι-το
λύ-οι-μεν	λυ-οί-μεθα
λύ-οι-τε	λύ-οι-σθε
λύ-οι-εν	λύ-οι-ντο

Aorist d'optatiu		
Activa	Mitja	Passiva
λύ-σαι-μι	λυ-σαί-μην	λυ-θε-ίη-ν
λύ-σαι-α-ς	λύ-σαι-ο	λυ-θε-ίη-ς
λύ-σαι-ε	λύ-σαι-το	λυ-θε-ίη
λύ-σαι-μεν	λυ-σαί-μεθα	λυ-θε-ῖ-μεν
λύ-σαι-τε	λύ-σαι-σθε	λυ-θε-ῖ-τε
λύ-σαι-α-ν	λύ-σαι-ντο	λυ-θε-ῖ-ε-ν

Verbs contractes

Present d'optatiu – activa		
τιμάω	ποιέω	δηλόω
τιμα-οίην > τιμῶην	ποιε-οίην > ποιοίην	δηλο-οίην > δηλοίην
τιμα-οίης > τιμῶης	ποιε-οίης > ποιοίης	δηλο-οίης > δηλοίης
τιμα-οίη > τιμῶη	ποιε-οίη > ποιοίη	δηλο-οίη > δηλοίη
τιμά-οιμεν > τιμῶμεν	ποιε-οῖμεν > ποιοῖμεν	δηλό-οιμεν > δηλοῖμεν
τιμά-οιτε > τιμῶτε	ποιε-οῖτε > ποιοῖτε	δηλό-οιτε > δηλοῖτε
τιμά-οιεν > τιμῶεν	ποιε-οῖεν > ποιοῖεν	δηλό-οιεν > δηλοῖεν

Present d'optatiu – mitja-passiva		
τιμάω	ποιέω	δηλόω
τιμα-οίμην > τιμῶμην	ποιε-οίμην > ποιοίμην	δηλο-οίμην > δηλοίμην
τιμά-οιο > τιμῶο	ποιέ-οιο > ποιοῖο	δηλό-οιο > δηλοῖο
τιμά-οιτο > τιμῶτο	ποιέ-οιτο > ποιοῖτο	δηλό-οιτο > δηλοῖτο
τιμα-οίμεθα > τιμῶμεθα	ποιε-οίμεθα > ποιοίμεθα	δηλο-οίμεθα > δηλοίμεθα
τιμά-οισθε > τιμῶσθε	ποιέ-οισθε > ποιοῖσθε	δηλό-οισθε > δηλοῖσθε
τιμά-οιντο > τιμῶντο	ποιέ-οιντο > ποιοῖντο	δηλό-οιντο > δηλοῖντο

Aorist - actiu		
τιμάω	ποιέω	δηλόω
τιμή-σα-ι-μι	ποιή-σα-ι-μι	δηλώ-σα-ι-μι
τιμή-σα-ι-ς	ποιή-σα-ι-ς	δηλώ-σα-ι-ς
τιμή-σα-ι	ποιή-σα-ι	δηλώ-σα-ι
τιμή-σα-ι-μεν	ποιή-σα-ι-μεν	δηλώ-σα-ι-μεν
τιμή-σα-ι-τε	ποιή-σα-ι-τε	δηλώ-σα-ι-τε
τιμή-σα-ι-εν	ποιή-σα-ι-εν	δηλώ-σα-ι-εν

Aorist - mitja		
τιμάω	ποιέω	δηλόω
τιμη-σα-ί-μην	ποιη-σα-ί-μην	δηλω-σα-ί-μην
τιμή-σα-ι-ο	ποιή-σα-ι-ο	δηλώ-σα-ι-ο
τιμή-σα-ι-το	ποιή-σα-ι-το	δηλώ-σα-ι-το
τιμη-σα-ί-μεθα	ποιη-σα-ί-μεθα	δηλω-σα-ί-μεθα
τιμή-σα-ι-σθε	ποιή-σα-ι-σθε	δηλώ-σα-ι-σθε
τιμή-σα-ι-ντο	ποιή-σα-ι-ντο	δηλώ-σα-ι-σθε

Aorist - passiva		
τιμάω	ποιέω	δηλόω
τιμη-θε-ίη-ν	ποιη-θε-ίη-ν	δηλω-θε-ίη-ν
τιμη-θε-ίη-ς	ποιη-θε-ίη-ς	δηλω-θε-ίη-ς
τιμη-θε-ίη	ποιη-θε-ίη	δηλω-θε-ίη
τιμη-θε-ῖ-μεν	ποιη-θε-ῖ-μεν	δηλω-θε-ῖ-μεν
τιμη-θε-ῖ-τε	ποιη-θε-ῖ-τε	δηλω-θε-ῖ-τε
τιμη-θε-ῖ-εν	ποιη-θε-ῖ-εν	δηλω-θε-ῖ-εν

Verb ἐμμί

Present d'optatiu
εἶην
εἶης
εἶη
εἶμεν
εἶτε
εἶεν

Valors i usos de l'optatiu

Com s'ha dit anteriorment, l'optatiu és un mode que expressa fonamentalment **desig**.

ὦ ἀγαθὲ μαθητά, εἴθε ἀκούοις μου - *Oh, bon alumne, tant de bo m'escoltassis.*

En aquests casos, pot anar acompanyat de les partícules εἴθε o εἰ γάρ (*tant de bo*).

També és freqüent el valor potencial, és a dir, quan indica una **possibilitat**.

Τίς δ' ἄν σοὶ λέγοντι τι πιστεύσειεν; - Qui podria confiar en tu quan dius alguna cosa?

Aquestes formes verbals van acompanyades de la partícula modal ἄν.

Un ús molt important de l'optatiu és l'anomenat **optatiu oblic** o **optatiu d'estil indirecte**, que es fa servir quan una oració subordinada expressa el pensament d'algú i depèn d'una oració principal en temps històric o secundari. Aleshores l'indicatiu o el subjuntiu poden ser substituïts per l'optatiu:

Εἶπε ὅτι Κῦρος νικήσειε (= ἐνίκησε) – *Va dir que Cir havia vençut.*

Ἦρώτα εἰ τι ἔχouis (= ἔχεις) – *Va preguntar si tenies alguna cosa.*

GRAMÀTICA

Els adjectius verbals

La llengua grega té dos tipus d'adjectius verbals:

- L'adjectiu verbal acabat en **–τέος** indica l'**obligació** de fer alguna cosa.

τιμητέος ἐὰ ἔον - *que ha de ser venerat*

- L'adjectiu verbal acabat en **–τός** indica la **possibilitat** de fer alguna cosa.

τιμητός ἢ ὄν- *venerable*

L'adjectiu verbal d'**obligació** en –τέος, -τέα, -τέον admet dos tipus de construccions:

1. **Construcció personal** concertant amb el subjecte amb o sense ἐστίν i amb sentit passiu. El complement agent s'expressa en datiu:

Ὁ πατήρ σοι τιμητέος ἐστίν – El teu pare ha de ser venerat per tu

2. Impersonal en neutre singular amb o sense ἐστί i amb sentit actiu. El complement es posa en acusatiu o en el cas que regeix el verb. La persona que fa l'acció sol anar en datiu:

Τὸν πατέρα σοι τιμητέον ἐστίν – Has de venerar el teu pare

Formació dels adjectius verbals

Els adjectius verbals solen formar-se eliminant la terminació –θείς del participi d'aorist passiu i substituir-lo per les terminacions –τέος o –τός. Com adjectius que són, tenen forma pels tres gèneres.

Observem alguns exemples:

verb	traducció	participi d'aorist passiu	adjectiu verbal en –τέος	adjectiu verbal en –τός
τιμάω	venerar	τιμηθείς	τιμητέος	τιμητός
λύω	deslligar	λυθείς	λυτέος	λυτός
δίδωμι	donar	δοθείς	δοτέος	δοτός

Ara bé, no tots els adjectius en –τός s'utilitzen. En canvi, els adjectius en –τέος es fan servir gairebé tots.

SINTAXI

Les oracions subordinades consecutives

Expressen el resultat o la conseqüència o la conseqüència d'allò que s'expressa a l'oració principal. La subordinada sol anar introduïda per la partícula **ὥστε** (*de manera que*), mentre que a la principal pot aparèixer la partícula de reforç **οὕτω(ς)** (*de tal manera*) i els indefinits **τοσοῦτος** (tan) i **τοιούτος** (tal). D'altra banda, la consecutiva pot anar en diferents modes:

- En **indicatiu**, quan la consecutiva es considera **real**. En cas de ser negativa, portaria la partícula **οὐ**.

Οὕτως ἐστὶ πλούσιος **ὥστε** οὐ δεῖ πονεῖν

És tan ric que no necessita treballar.

- En **infinitiu**, quan la conseqüència només es considera possible. La seva negació és **μή**.

Οὕτως ἐστὶ πλούσιος **ὥστε** μή δεῖν πονεῖν

És suficientment ric com per no necessitar treballar.